

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha k usnesení vlády
ze dne 22. dubna 1998 č. 281

Pravidla

hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje

(zrušeno ke dni 31. prosince 2004 usnesením vlády ze dne 25. září 2002 č. 921 a
usnesením vlády ze dne 18. listopadu 2002 č. 1165)

I.

Úvodní ustanovení

1. Smyslem a cílem hodnocení výzkumných záměrů a výsledků činnosti organizací zabývajících se výzkumem a vývojem (dále jen "hodnocení") je zvýšení úrovně institucionálně podporovaného výzkumu a vývoje v České republice. Hlavním nástrojem pro zkvalitnění tohoto výzkumu ze strany státu je institucionální finanční podpora výzkumu a vývoje, která bude poskytována na základě pravidelného hodnocení.
2. Institucionální podpora je určena organizacím, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. O institucionální podporu se mohou ucházet ty organizace, které mají ve svém statutu, v zakládací listině nebo v jiném dokumentu, jímž je stanoven předmět činnosti, jako předmět činnosti uveden výzkum a vývoj, podrobí se hodnocení a tímto hodnocením úspěšně projdou. Institucionální podpora je určena pro krytí veškerých nákladů na řešení výzkumných záměrů organizací včetně rozvoje věcně související infrastruktury.
3. Podmínkou pro poskytnutí institucionální podpory je
  - a. vymezení předmětu výzkumné činnosti ve statutu organizace, nebo v její zakládací listině, nebo v dokumentu, kterým je stanoven předmět činnosti organizace,
  - b. předložení výzkumného záměru, dosažených výsledků organizace a předpokladů pro úspěšné dokončení záměru ve struktuře stanovené těmito pravidly a jejich úspěšné obhájení před hodnotící komisí,
  - c. zúčtování vztahů se státním rozpočtem za uplynulý rok podle platných předpisů.
4. Institucionální podporu poskytuje ze své rozpočtové kapitoly ústřední orgán (dále jen "poskytovatel"), který je zřizovatelem organizace, plní tuto funkci nebo je jejím zakladatelem. U ostatních organizací poskytuje institucionální podporu kompetenčně příslušný ústřední orgán¹⁾. Záměr je formulován na pět let a prostředky na daný rok jsou uvolňovány v souladu s obecně závaznými předpisy.
5. Poskytovatel je povinen podle možností státního rozpočtu podporovat přijaté výzkumné záměry organizací ve schválené struktuře, ve schválených termínech jejich řešení a ve výši schválené podpory. Při změně podpory, z důvodů na straně poskytovatele nebo na straně organizace, přesahující 10 % objemu prostředků na daný rok musí být výzkumný záměr znovu navržen a znovu zhodnocen.
6. Poskytovatel odpovídá za kontrolu čerpání a využití poskytnutých finančních prostředků podle obecně závazných předpisů. Hodnotící komise posuzuje využití prostředků za celé období v souladu se stanoveným záměrem. Mechanismem hodnotících komisí není dotčena kontrola využití prostředků podle obecně závazných předpisů.
7. Způsob účetnictví a statistického výkaznictví institucionálního financování výzkumných záměrů organizací upravují zvláštní předpisy²⁾.
8. Vymezení definic, pojmů a terminologie se řídí zvláštními předpisy³⁾ a standardy Organizace pro hospodářskou spolupráci (OECD)⁴⁾.

II.

Výzkumný záměr organizace a výsledky činnosti organizace

1. Výzkumný záměr organizace (dále jen "výzkumný záměr") obsahuje vymezení předmětu výzkumné činnosti organizace podporované z institucionálních prostředků na výzkum a vývoj v dalších pěti letech. Výzkumný záměr vychází z platné státní politiky výzkumu a vývoje, resp. zásad vlády pro tuto oblast, formuluje cíle, strategii jejich dosažení a předpokládané výsledky záměru. Výzkumný záměr obsahuje soupis nákladů na jeho zabezpečení podle účetní osnovy.
2. Organizace formuluje svůj výzkumný záměr nebo záměry tak, aby odpovídaly vymezení předmětu výzkumné činnosti ve statutu organizace nebo v její zakládací listině nebo v dokumentu, kterým je stanoven předmět její činnosti. U vysokých škol, pokud jsou členěny na fakulty, jsou výzkumné záměry formulovány na úrovni jednotlivých fakult a poskytovateli předkládány za celou vysokou školu.
3. Výzkumný záměr musí být formulován tak, aby prokázal odlišnost výzkumného záměru od projektů výzkumu a vývoje dané organizace (nebo jejích pracovníků), účelově podporovaných ze státního rozpočtu.

4. Za výsledky organizace ve výzkumu a vývoji se považují výsledky pracovníků, kteří v uplynulém období byli v hlavním pracovním poměru.

III.

Podklady pro hodnocení a průběh hodnocení

1. Organizace zpracuje pro hodnocení podklady podle struktury, kterou hodnotící komise stanoví nejméně tři měsíce před termínem odevzdání podkladů. Hodnotící komise bude s přihlédnutím k zaměření organizace vycházet z doporučené struktury uvedené v [příloze č. 1](#) těchto Pravidel. Část I. a II. struktury uvedené v [příloze č. 1](#) těchto Pravidel jsou povinné. Hodnotící komise rovněž stanoví, která část podkladů pro oponenty podle bodu IV/12 musí být zpracována i v anglickém jazyce. V podkladech organizace podrobně popíše svůj výzkumný záměr a výsledky dosavadní činnosti. Dále v podkladech pro hodnocení charakterizuje celkové zaměření své výzkumné činnosti včetně oblastí pokrývaných dalšími výzkumnými záměry a oblastí zajišťovaných účelovými prostředky. Organizace zaměřené na badatelský a nespecifikovaný výzkum na vysokých školách uvedou i oblasti související se širším zázemím svého výzkumu.

Podklady pro hodnocení jsou zpracovávány v pětiletém cyklu stanoveném pro jednotlivé organizace poskytovatelem, v prvním cyklu hodnocení podle bodu V/2.

2. Součástí podkladů pro hodnocení jsou i podklady, využívané i pro přípravu návrhu státního rozpočtu, které jsou aktualizovány každoročně a shromažďovány v

- a. registru informací o výsledcích výzkumných organizací (RIV) - digitální údaje o výsledcích v oblasti výzkumu a vývoje za uplynulých pět let podle přílohy č. 2 těchto Pravidel,
- b. centrální evidenci výzkumných záměrů (CEZ) - základní údaje o výzkumném záměru ve standardizované digitalizované podobě podle [přílohy č. 3](#) těchto Pravidel které obě spravuje jako veřejně dostupné databáze a každoročně hodnotí Rada vlády pro výzkum a vývoj (dále jen "Rada")⁵.

3. Pro hodnocení předkládá

- a. organizace poskytovateli v termínech jím určených podklady uvedené v bodě III/1 a III/2 s tím, že je poskytovatel předá nejpozději do 14 dnů věcně příslušné hodnotící komisi,
- b. poskytovatel Radě podklady uvedené v bodu III/2 v souladu s bodem V/4 a v dalších letech v termínech stanovených pro přípravu návrhu státního rozpočtu za oblast výzkumu a vývoje.

4. Hodnocení probíhá na

- a. úrovni samotné organizace, kde jsou formulovány výzkumné záměry a hodnoceny z hlediska odborné úrovně, koncepce organizace, světových trendů daného oboru a dalších kritérií potřebných pro dosažení a udržení kontaktu se světem. Na této úrovni jsou způsob a postupy hodnocení její vnitřní záležitostí, kterou stanoví příslušné orgány dané organizace s tím, že výsledky tohoto hodnocení slouží jako podklady pro hodnocení na úrovni poskytovatele,
- b. úrovni poskytovatele, kde je posuzováno plnění statutu, zakládací listiny nebo jiného dokumentu, kterým je stanoven předmět činnosti, kvalita předloženého záměru organizace, adekvátnost požadovaných prostředků a přínos výsledků organizace pro rozvoj oboru či odvětví v relaci s ostatními tuzemskými i zahraničními organizacemi,
- c. úrovni Rady, kde předmětem hodnocení je srovnání analogických výsledků organizací různých resortů navzájem a se světem, soulad záměrů s politikou výzkumu a vývoje (Zásadami) a relace mezi dosaženými výsledky a požadovanými prostředky s cílem optimálního rozdělení institucionálních prostředků na výzkum a vývoj mezi rozpočtové kapitoly. Rada se zároveň vyjádří k výsledkům hodnocení na úrovni poskytovatele, a to v relaci k dosaženým výsledkům a předloženým záměrům na základě podkladů podle bodu III/2.

Hodnocení podle bodu III/4a a III/4b probíhá v pětiletém cyklu, podle bodu III/4c každoročně.

5. Hodnocení na úrovni organizace je součástí institucionálně podporované výzkumné činnosti organizace.

Hodnocení zabezpečuje sama organizace a financuje ho z institucionální podpory výzkumu a vývoje. Hodnocení musí být schváleno orgánem nebo orgány odpovědnými za vědeckou a organizační koncepci instituce a jejím dozorčím orgánem, pokud existují.

6. Hodnocení na úrovni poskytovatele provádí hodnotící komise postupem uvedeným v části IV. Náklady na činnost hodnotící komise jsou hrazeny z institucionálních prostředků poskytovatele. Jsou sledovány odděleně od výdajů na výzkum a vývoj a jejich výše u jednotlivých poskytovatelů nepřekročí jedno procento celkových výdajů na výzkum a vývoj, v případě meziresortních hodnotících komisí z rozpočtů poskytovatelů. O výsledku hodnocení je zpracován protokol, ve kterém je uvedeno

- a. složení hodnotící komise, datum jednání a výsledný návrh hodnocení,
- b. stanoviska oponentů podle bodu IV/12,
- c. stanovisko hodnotící komise podle bodu IV/13,
- d. stanovisko organizace, jejíž záměr je hodnocen.

Protokoly za všechny záměry zhodnocené v uplynulém roce předkládá společně se svým stanoviskem poskytovatel Radě v termínech stanovených pro přípravu návrhu státního rozpočtu. Tyto protokoly musí být poskytovatelem uschovány nejméně sedm let.

7. Celkové hodnocení provádí Rada na základě podkladů uvedených v bodu III/2 a na základě protokolů poskytovatele podle bodu III/6. Rada ve svém hodnocení uvede své stanovisko podle bodu III/4c. Pro

zdůvodnění rozdílů má Rada právo vyžádat si úplné podklady k hodnocení. Hodnocení na úrovni Rady je hrazeno z institucionálních prostředků Rady v rozpočtové kapitole Úřadu vlády.

8. Veškeré údaje o záměrech a výsledcích obranného výzkumu a vývoje podléhají zvláštnímu režimu podle příslušných předpisů⁶). Podklady pro hodnocení jsou v oblasti obranného výzkumu a vývoje zpracovány v dvouletém cyklu.

9. Není-li výzkumný záměr přijat, nebo při změně podpory podle bodu I/5, projedná poskytovatel s danou organizací zpracování nového záměru zároveň s těmi opatřeními ke změně dosavadního zaměření a struktury organizace, která jsou v jeho působnosti.

IV.

Hodnotící komise poskytovatele

1. Hodnotící komise poskytovatele je jeho poradním a odborným orgánem, který má nejméně pět a nejvýše patnáct členů.
2. Hodnotící komisi jmenuje a odvolává poskytovatel na základě návrhu zainteresovaných orgánů, organizací a dalších právnických osob působících v dané problematice tak, aby
  - a. nadpoloviční většina členů hodnotící komise nebyla pracovníky organizací spadajících do působnosti poskytovatele s výjimkou meziresortních hodnotících komisí ustanovených podle bodu IV/3 a s výjimkou obranného výzkumu a vývoje,
  - b. v hodnotící komisi byli zastoupeni zástupci poskytovatele, zástupci výzkumných organizací a zástupci průmyslu nebo dalších odvětví, uživatelů nebo dalších zainteresovaných právnických osob,
  - c. každá hodnotící komise hodnotila všechny organizace zabývající se blízkou problematikou. Počet hodnotících komisí stanoví poskytovatel s přihlédnutím k počtu organizací a společně s jejím složením je projedná podle bodu IV/6 s Radou.
3. Pro hodnocení těch organizací, které se zabývají obdobnou problematikou u různých poskytovatelů, musí tito poskytovatelé na základě písemné dohody vytvořit společnou meziresortní hodnotící komisi. Součástí dohody musí být i způsob řešení otázek upravených v bodě III/8, IV/10 a V/2.
4. Členství v hodnotící komisi je neslučitelné
  - a. s členstvím v Radě, předsednictvu Grantové agentury České republiky a její dozorčí radě,
  - b. s členstvím ve více než jedné další hodnotící komisi,
  - c. se ztrátou bezúhonnosti (za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin).
5. Členové hodnotící komise jsou jmenováni na pět let a nejvýše na dvě po sobě jdoucí funkční období.
6. K návrhu na složení hodnotící komise jsou poskytovatelé povinni si vyžádat stanovisko Rady.
7. Členové hodnotící komise jsou povinni se seznámit se všemi podklady pro hodnocení a zaujmout k nim písemné stanovisko. Organizace žádající o institucionální podporu je povinna umožnit členům hodnotící komise a oponentům ověřit si skutečnosti uvedené ve výzkumném záměru v dané organizaci. Poskytovatel zajistí podmínky pro ochranu individuálních údajů a ochranu státního, hospodářského, služebního a bankovního tajemství⁷. Prokázané zneužití získaných informací bude sankcionováno.
8. Je-li člen hodnotící komise v pracovním, konzultačním, dozorčím či jiném vztahu k organizaci předkládající daný záměr nebo je členem některého z jejích orgánů, neúčastní se hodnocení daného záměru.
9. Hodnotící komise si zvolí ze svých členů předsedu, který ji svolává a řídí její činnost.
10. Administrativně a organizačně zajišťuje činnost hodnotící komise poskytovatel(é).
11. Hodnotící komise je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. Usnesení se přijímá nadpoloviční většinou hlasů všech členů komise. Není-li hodnotící komise opakovaně schopna dospět k usnesení, předloží poskytovateli všechny návrhy usnesení včetně jejich zdůvodnění. Pokud si to vyžádá člen hodnotící komise, je ve stanovisku hodnotící komise uvedeno i jeho stanovisko odlišné od stanoviska hodnotící komise.
12. Hodnotící komise je k předloženým podkladům povinna si vyžádat posudky nejméně tří oponentů, kteří se nesmějí podílet na řešení výzkumného záměru ani být v pracovněprávním vztahu k organizaci předkládající výzkumný záměr. U organizací zabývajících se badatelským výzkumem nebo nespecifikovaným výzkumem na vysokých školách, s výjimkou vojenských vysokých škol, musí být nejméně polovina oponentů ze zahraničí. Činnost oponentů je honorována podle zvláštních předpisů⁸.
13. Hodnotící komise zpracuje k hodnocení stanovisko, kde uvede své vyjádření zejména
  - a. k úplnosti předložených podkladů a úrovni jejich zpracování,
  - b. k vhodnosti naplnění statutu nebo zakládací listiny organizace nebo dokumentu, kterým je stanoven předmět činnosti organizace, předloženým výzkumným záměrem (záměry) a k případným změnám, ke kterým by s ohledem na vývoj oboru (odvětví) a strukturu dalších organizací mělo dojít,
  - c. k přínosu dané organizace k rozvoji daného oboru (odvětví) a k její srovnatelnosti s analogickými organizacemi v České republice i v zahraničí,
  - d. ke kvalitě předloženého záměru v relaci k výsledkům dosaženým v uplynulém období a k jejím přínosům a včetně změn doporučených hodnotící komisí,
  - e. k odbornému, organizačnímu i materiálnímu zajištění navrženého záměru, k přiměřenosti navržených prostředků a k jejich zdůvodnění (obhájení) ve vazbě na body a) až c) tak, aby výsledkem byl návrh výše prostředků, které odpovídají podle hodnotící komise předloženým podkladům.

14. Ve své činnosti se hodnotící komise řídí statutem, který po projednání v Radě poskytovatel schválí.

V.

Přechodná a závěrečná ustanovení

1. V prvním cyklu proběhne hodnocení pouze v působnosti jednotlivých poskytovatelů, na první cyklus hodnocení se nevztahuje bod IV/3. V dalších cyklech hodnocení již bude hodnocení probíhat meziresortně a bod IV/3 pro ně platí.
2. Hodnocení proběhne u všech poskytovatelů v roce 1999 s výjimkou těch poskytovatelů, kteří institucionálně podporují více než 10 organizací. Poskytovatelé, kteří institucionálně podporují více než 10 organizací, rozvrhnou první cyklus hodnocení tak, aby proběhl během tří let.
3. Do návrhu státního rozpočtu za oblast výzkumu a vývoje na rok 1999 zapracují poskytovatelé náklady na zabezpečení činnosti hodnotících komisí v roce 1999 tak, aby nepřevýšily jedno procento institucionálních prostředků na výzkum a vývoj v jejich působnosti.
4. Rada do 30. června 1998 projedná s poskytovateli způsob naplnění struktury údajů pro hodnocení podle bodu III/2 a projedná s nimi společné technické podmínky pro funkčnost centrálních databází.
5. Organizace do 30. listopadu 1998 předloží Radě prostřednictvím poskytovatelů návrh údajů pro rok 1999 podle bodu III/2. Do doby, než proběhne vlastní hodnocení, budou tyto údaje v souladu s § 4 zákona č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 1/1995 Sb., sloužit pro stanovení výše institucionální podpory výzkumu a vývoje.
6. Návazně na bod V/5 ustanoví poskytovatelé postupem uvedeným v části IV. hodnotící komise, zpracují jejich statuty a administrativně zajistí jejich činnost tak, aby od roku 1999 začalo probíhat hodnocení na úrovni poskytovatelů.
7. U poskytovatelů, kteří institucionálně podporují více než 10 organizací, bude příprava návrhu rozpočtu na rok 2000 vycházet z údajů poskytovatelů podle bodu III/2 s tím, že se již přihlédnou ke zhodnoceným záměrům organizací.

Vysvětlivky:

- ¹⁾ Zákon ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- ²⁾ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí předpisy (účtové osnovy a postupy) a zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě
- ³⁾ Zákon ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 1/1995 Sb.
- ⁴⁾ The Measurement of Scientific and Technological Activities, OECD Publications, 1994, ve znění pozdějších dodatků (ISBN 92-64-14202-9-No. 47063 1994)
- ⁵⁾ § 4, § 3 odst. 2 písm. a) a § 3 odst. 1 písm. b) zákona ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění zákona č. 1/1995 Sb.
- ⁶⁾ Zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, ve znění pozdějších předpisů
- ⁷⁾ Zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (§ 17 až 20) a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (§ 38)
- ⁸⁾ Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (§ 232 a násl. a § 239 b)

Příloha č. 1 Pravidel

S t r u k t u r a p í s e m n ý c h p o d k l a d ů p r o h o d n o c e n í

I.

Výzkumný záměr organizace

- Podrobný výzkumný záměr organizace rozčleněný na jednotlivé věcné i časové etapy, koncipovaný jako návrh
- a. pro dlouhodobý rozvoj vybraných oborů v dané organizaci,
  - b. poskytující širší zázemí, zahrnující i nezbytný a věcně související rozvoj infra- struktury, "sledovatelský" výzkum, výchovu vědeckých pracovníků apod.,
  - c. dávající potřebnou stabilitu výzkumným pracovníkům tam, kde je to možné a účelné,
  - d. pro financování činnosti velkých experimentálních zařízení.

II.

Výsledky organizace vztahující se k výzkumnému záměru

Přehled a anotace dosažených výsledků vztahujících se k předkládanému záměru za posledních pět let (výpis z databáze podle [přílohy č. 2](#) těchto Pravidel) a pět publikací či jiných výsledků, které považuje organizace ve vztahu k předloženému záměru za uplynulých pět let za nejvýznamnější.

III. ¹⁾

Základní informace o organizaci

1. Statut, zakládací listina nebo jiný dokument, kterým je stanoven předmět činnosti.
  2. Organizační schéma organizace s počty pracovníků (stálá místa, místa financovaná z projektů, studenti postgraduálního studia), struktura pracovníků (beze jmen) podle věku a vzdělání a jmenný seznam pracovníků.
  3. Jmenovité složení jejích orgánů.
  4. Rozpočet organizace v uplynulých pěti letech²⁾ ve struktuře
    - a. institucionální financování výzkumných záměrů,
    - b. účelové financování projektů výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu,
    - c. další zdroje financování výzkumu a vývoje (s uvedením zdroje).
- Podrobné členění prostředků pro jednotlivé typy organizací stanovují právní předpisy.
5. Výroční zprávy za posledních pět let, pokud existují.
  6. Přehled celkových aktivit ve výzkumné a vývojové oblasti t.j.
    - a. přehled všech dosažených výsledků ve výzkumu a vývoji v posledních pěti letech včetně patentů, průmyslových vzorů, výsledků zavedených do výroby či užívání (výpis z databáze podle [přílohy č. 2](#) těchto Pravidel),
    - b. anotace výzkumných projektů účelově podporovaných ze státního rozpočtu v posledních pěti letech (výpis z databáze CEP),
    - c. anotace výzkumných projektů podporovaných z nestátních zdrojů v posledních pěti letech.
  7. Přehled aktivit ve vzdělávací oblasti³⁾ (seznam disertačních a habilitačních prací pracovníků organizace v posledních pěti letech, přehled přednášek na vysokých školách v posledních pěti letech s uvedením názvu vysoké školy a počtu hodin za semestr).
  8. Přehled zahraničních aktivit t.j.
    - a. členství v mezinárodních organizacích, kolektivní i individuální, zastávané funkce,
    - b. smlouvy o spolupráci s obdobnými organizacemi v zahraničí,
    - c. přehled pracovních pobytů cizích pracovníků výzkumu a vývoje na pracovišti (v organizaci) (jméno, doba pobytu, mateřská instituce),
    - d. přehled organizovaných národních a mezinárodních vědeckých akcí (název, zaměření, délka trvání, počet účastníků),
    - e. přehled pobytů vlastních tvůrčích pracovníků na jiných pracovištích zejména zahraničních (název instituce, doba trvání).
  9. Přehled smluv s podniky (stručná charakteristika obsahu a rozsahu včetně finančních prostředků).
  10. Výsledek hodnocení předkládaného výzkumného záměru na úrovni organizace a stanoviska vědecké event. dozorčí rady k němu.
- Organizace může sama předložit další podklady, které by mohly dokumentovat její výkony a kvalitu.

IV. ¹⁾

Odpovědi na obecné otázky

1. Popište klíčovými slovy
  - a. hlavní výzkumné zaměření pracoviště,
  - b. další důležité oblasti činnosti.
2. V čem, podle vašeho názoru, spočívá význam pracoviště a proč by mělo být předmětem zájmu (podpory) celostátní výzkumné politiky.
3. Jak hodnotíte význam vaší organizace v rámci národního a mezinárodního systému výzkumu? Jaká kritéria jste použil pro své zdůvodnění? Která pracoviště v České republice se zabývají obdobnou problematikou? Uveďte tři nejlepší tuzemská a tři zahraniční pracoviště, která se zabývají obdobnou problematikou jako vaše pracoviště.
4. Existují významnější překryvy výzkumného záměru vašeho pracoviště a jiných pracovišť v České republice? Pokud ano, jak posuzujete překryvy, jak je odůvodňujete a jak by mohlo být zabráněno nežádoucím výsledkům (účinkům)?
5. Jak hodnotíte budoucí vývoj oblasti, ve které působíte, z hlediska vaší organizace? Jsou již známy hlavní úkoly a směry práce vaší organizace vyplývající z nového vývoje? Jak vidíte úlohu vaší organizace v tomto budoucím vývoji?

V. ¹⁾

Odpovědi na specifické otázky

A. K současným úkolům a činnostem

1. Měnily se v posledních pěti letech směry práce (zaměření výzkumu) uvedené v odpovědích na otázky v bodě IV/1? Jestliže ano, jakým způsobem?
2. Jak Vaše organizace stanovuje pracovní program (témata)?
3. Jaký je podíl výzkumu a vývoje na celkové činnosti vaší organizace, jaký je podíl jiných služeb či aktivit? Jaký význam je přikládán dalším činnostem (službám)? Měnily se podíly VaV a dalších služeb v posledních

letech? Proč a jakým způsobem? Jaký význam přikládáte vývoji, ověřování a využití nových informačních a telekomunikačních technologií (konkrétně)?

4. Kdo jsou uživatelé výzkumné a vývojové činnosti vaší organizace? Kdo jsou nejvýznamnější uživatelé dalších (mimovýzkumných) služeb (aktivit) poskytovaných vašim pracovištěm? Pořádáte školení pro uživatele vašich služeb?

5. Jak se v posledních třech letech vyvíjela poptávka po mimovýzkumných službách vaší organizace? Jaké jsou překážky většího využití nabídky vašich služeb?

6. V jakém rozsahu je nabídka vašich služeb provázána s dalším vzděláváním pracovníků VaV?

B. Organizace přípravy a hodnocení činnosti

1. Kdo stanovuje směrnice pro práci vaší organizace? Jaké jsou úlohy vedení, pracovníků a grémií (například vědecké rady) při přípravě (plánování), koordinaci a hodnocení práce?

2. Jak je organizace členěna z výzkumného a administrativního hlediska? Existuje plánování práce (výzkumné záměry či programy) přesahující úroveň jednotlivých oddělení (úseků) a jiné společné výzkumné vývojové aktivity? Uveďte projekty, které přesahují rámec jednotlivých oddělení, a uveďte jmenovitě oddělení (úseky), které se na těchto projektech podílejí. Existuje vnitřní grantový systém v rámci organizace?

3. Je činnost organizace pravidelně hodnocena? Jestliže ano, jakou formou a podle jakých kritérií? Kdo jmenuje členy vědecké rady (event. rady pro poskytování dalších služeb)? Jak dlouhá jsou funkční období? Popište způsob práce vědecké rady (event. další rady pro poskytování služeb).

4. Jak organizace prezentuje své úkoly a výsledky práce vědecké veřejnosti a potenciálním uživatelům? Kdo jsou nejvýznamnější adresáti? Vydává organizace vlastní periodické publikace? Jak prezentuje organizace své úkoly a výsledky práce širší veřejnosti? Jaká media jsou k tomu využívána (audovizuální média, časopisy, Internet, výstavy apod.)?

5. Které výsledky výzkumných prací organizace mohou být využity v praktických aplikacích v podnikatelské sféře? Existuje zvláštní rozpočet na přihlášky a udržování průmyslových tvůrčích práv a jiných práv duševního vlastnictví? Jak sama organizace posuzuje rozsah a strukturu získaných prostředků z třetích zdrojů v posledních třech letech? Jaký byl rozsah výnosů organizace z vlastní činnosti v posledních třech letech nebo jaké měla organizace příjmy z licencí?

C. Věcné a personální zabezpečení

1. Jaké objekty a mimořádně nákladné přístroje má organizace k dispozici? Popište a v hlavních rysech vyhodnoťte prostorové a přístrojové vybavení organizace.

2. Popište a zhodnoťte personální politiku organizace se zaměřením na výzkum a vývoj. V případě potřeby doplňte a komentujte údaje v bodě I/2.

3. Kolik míst a v jakých platových třídách je obsazeno smlouvami na dobu určitou a smlouvami na dobu neurčitou?

4. Z jakých oblastí získává organizace zpravidla své nové pracovníky? Vyskytly se v posledních třech letech problémy se získáváním nebo udržením zkušených pracovníků? Kolik spolupracovníků bylo v posledních třech letech jmenováno na místa vysokoškolských profesorů nebo vedoucích vědeckých organizací a v souvislosti s tímto jmenováním odešlo?

5. Jak organizace posuzuje zabezpečení personálními, věcnými a investičními prostředky? V čem je rozpočet považován za nedostatečný?

D. Podpora vzdělávání, spolupráce s podniky a se zahraničím

1. Podílí se organizace na výchově a podpoře vědeckého dorostu? Jestliže ano, jakým způsobem? Kolik pracovníků organizace si zvyšuje svoji vědeckou kvalifikaci (příprava studentů postgraduálního studia, příprava na habilitace)? Jak jsou studenti postgraduálního studia a habilitandi financováni? Poskytuje organizace možnost zvyšování kvalifikace pro pracovníky jiných organizací a pro studující? Z kterých vysokých škol a organizací přicházejí studenti postgraduálního studia nejčastěji?

2. V jakém rozsahu a jakým způsobem spolupracuje organizace se

- a. srovnatelnými zařízeními pro poskytování infrastrukturních služeb pro výzkum v tuzemsku a v zahraničí,
- b. vysokými školami v tuzemsku a v zahraničí,
- c. mimouniverzitními organizacemi výzkumu a vývoje v tuzemsku a v zahraničí,
- d. průmyslovými podniky,
- e. centry pro další vzdělávání.

3. Podílí se organizace na výzkumných projektech programů Evropské unie? Je zapojena do sítí pracovišť v Evropské unii?

4. Podílí se organizace na další mezivládní dvoustranné spolupráci a s kým a v jakém rozsahu?

5. V kterých oblastech a jakým způsobem bude spolupráce v příštích letech rozvíjena?

6. Podrobila se organizace v minulých dvou letech mezinárodnímu hodnocení?

Vysvětlivky:

¹⁾ Z části III. až V. zpracovává organizace ty body, které s přihlédnutím k jejímu zaměření stanoví hodnotící komise. Organizace, která předkládá více výzkumných záměrů, zpracuje části III. až V. pouze jednou a poskytovatel zajistí jejich předložení hodnotícím komisím. Organizace zpracuje pouze ty body, které se její

činnosti týkají, u ostatních uveďte pouze "ne" apod.

²⁾ Pět let platí pro první hodnocení, v dalších cyklech půjde o dobu od posledního hodnocení

³⁾ Neplatí pro vysoké školy

Příloha č. 2 Pravidel

S t r u k t u r a **digitaalních údajů o výsledcích výzkumu a vývoje** **(RIV)**

1. Registr informací o výsledcích státem podporovaného výzkumu a vývoje (dále jen "registr informací o výsledcích") je databáze pro účely hodnocení výsledků účelově i institucionálně podporovaného výzkumu a vývoje a pro informování vědecké a ostatní veřejnosti o těchto výsledcích.
2. Za registr informací o výsledcích odpovídá a spravuje ho Rada.
3. Registr informací o výsledcích obsahuje
  - a. název projektu výzkumu a vývoje nebo výzkumného záměru, jehož řešením výsledek vznikl, v českém a anglickém jazyce a jeho identifikační číslo,
  - b. název, identifikační číslo a typ organizace nositele nebo příjemce, která výsledku dosáhla,
  - c. jméno, příjmení, tituly a rodné číslo autorů výstupu a jejich vztah k nositeli nebo příjemci,
  - d. druh výstupu, t.j. publikace, patent, monografie, zpráva, průmyslový vzor, prototyp, poloprovoz, ověřená technologie,
  - e. název výstupu,
  - f. údaje jednoznačně identifikující daný výstup,
  - g. stupeň důvěrnosti údajů.
4. Strukturu jednotlivých položek a další technické náležitosti nezbytné pro zpracování údajů stanoví po dohodě s poskytovateli Rada.
5. Rada poskytuje údaje z registru informací o výsledcích
  - a. veřejnosti všechny údaje o výsledcích, na něž se nevztahují zvláštní předpisy, prostřednictvím veřejné informační sítě,
  - b. pouze zadavateli údaje o výsledcích, na něž se vztahují zvláštní předpisy.

Příloha č. 3 Pravidel

S t r u k t u r a **výzkumného záměru v digitalizované podobě pro centrální** **evidenci** **výzkumných záměrů** **(CEZ)**

1. Centrální evidence výzkumných záměrů institucí financovaných ze státního rozpočtu (dále jen "centrální evidence výzkumných záměrů") je databáze pro účely kontroly institucionálního financování a zamezení dvojího financování projektů a výzkumných záměrů, pro přípravu návrhu státního rozpočtu a pro informování vědecké a ostatní veřejnosti o státem podporovaných výzkumných záměrech institucí.
2. Za centrální evidenci výzkumných záměrů odpovídá a spravuje ji Rada.
3. Centrální evidence výzkumných záměrů obsahuje
  - a. název výzkumného záměru v českém a anglickém jazyce a jeho identifikační číslo,
  - b. název, identifikační číslo a typ organizace příjemce,
  - c. jméno, příjmení, tituly a rodné číslo pracovníka, který odpovídá příjemci za odbornou stránku výzkumného záměru (řešitele),
  - d. dobu řešení výzkumného záměru,
  - e. předmět řešení výzkumného záměru, t.j. anotace a obor výzkumného záměru,
  - f. náklady výzkumného záměru a jejich specifikace v souladu s obecně závaznými předpisy,
  - g. stupeň důvěrnosti údajů.
4. Strukturu jednotlivých položek a další technické náležitosti nezbytné pro zpracování údajů stanoví po dohodě s poskytovateli Rada.
5. Rada poskytuje údaje z centrální evidence projektů
  - a. veřejnosti všechny údaje o výzkumných záměrech, na něž se nevztahují zvláštní předpisy, prostřednictvím veřejné informační sítě,
  - b. pouze zadavateli údaje o výzkumných záměrech, na něž se vztahují zvláštní předpisy.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Úvod

Vláda svým usnesením č. 247 ze dne 23. dubna 1997, o Zásadách vlády pro oblast výzkumu a vývoje (dále jen "Zásady"), uložila ministru školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s ministrem bez portfeje a předsedou Rady vlády České republiky pro výzkum a vývoj zpracovat a do 31. ledna 1998 předložit návrh systému a pravidel meziresortního hodnocení záměrů, činnosti a výsledků příspěvkových a rozpočtových organizací zabývajících se výzkumem a vývojem (bod B.1/a, B.2/c a C.1/h Zásad).

Pro plnění tohoto úkolu byla vytvořena meziresortní pracovní skupina, do níž jednotlivé zainteresované orgány jmenovaly své zástupce. Kromě zástupců Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Rady vlády České republiky pro výzkum a vývoj v této skupině byli zástupci dalších zainteresovaných ústředních orgánů, které ve svých rozpočtových kapitolách mají významnější podíl institucionálních prostředků na výzkum a vývoj (ministerstev zemědělství, zdravotnictví, životního prostředí, kultury), Akademie věd a ústavů Akademie věd, Rady vysokých škol, České konference rektorů, Akreditační komise a Asociace výzkumných organizací. Pracovní skupina se v průběhu půl roku sešla na šesti zasedáních, na kterých byly postupně vyjasněny důvody nezbytnosti změny dosavadního systému a důsledky těchto změn, formulovány principy a cíle hodnocení a návazně jednotlivé body předkládaných pravidel včetně přechodných opatření. Při své práci skupina vycházela z řady podkladů ze strany Evropské unie o systému a způsobu hodnocení návrhů výzkumných organizací a vysokých škol s tím, že pro účely předkládaných pravidel byly maximálně zjednodušeny tak, aby byly použitelné pro všechny resorty a zároveň minimálně administrativně i organizačně náročné.

Výsledky meziresortního připomínkového řízení jsou do materiálu doplněny jako samostatná část IV. Připomínky Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti byly projednány na separátních jednáních se zástupci těchto resortů. Materiál je předkládán bez rozporu. Kromě povinných účastníků připomínkového řízení se k návrhu v připomínkovém řízení vyjádřili zástupci České konference rektorů, Rady vysokých škol, Klubu investorů a Svazu průmyslu a dopravy ČR. I jejich připomínky jsou zahrnuty do výsledků připomínkového řízení.

Obecná část

Smyslem a cílem předkládaného systému a pravidel hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje je zvýšení úrovně institucionálně podporovaného výzkumu a vývoje v České republice a stanovení shodných pravidel pro všechny správce rozpočtových kapitol. Podle Zásad jsou pro zpracování předkládaného návrhu tři hlavní důvody:

- Současný stav není uspokojivý (jak již bylo podrobně popsáno ve zdůvodnění Zásad). Postupy hodnocení výzkumných záměrů a návazné státní institucionální podpory výzkumu a vývoje ve výzkumných organizacích a na vysokých školách se výrazně liší podle jednotlivých resortů a pokud hodnocení vůbec existuje, jeho výsledky prakticky nejsou vzájemně srovnatelné.
- Pro přiblížení se systému státní podpory výzkumu a vývoje systémům v Evropské unii je nutné v účelové podpoře výzkumu a vývoje na základě veřejné soutěže stanovit stejné právní podmínky pro všechny druhy organizací. Změny v pravidlech institucionální podpory výzkumu a vývoje jsou pak nezbytným důsledkem oddělení všech nákladů projektů účelově podporovaných ze státního rozpočtu od všech nákladů na řešení výzkumných záměrů organizací podle bodu C.1.a/ Zásad. V oblasti výzkumu a vývoje je rychlé přiblížení se systému Evropské unie zvláště žádoucí, protože podle současného stavu jednání se má Česká republika od roku 1999, za stejných podmínek jako členská země Evropské unie, účastnit řešení společného výzkumného programu ze strany Evropské unie - Pátého rámcového programu. Podmínkou je zaplacení "vstupního poplatku", příspěvku do rozpočtu EU, ve výši cca 350 mil. Kč v prvním roce a 1200 mil. Kč v cílovém roce. O úspěšnosti organizací z České republiky se bude rozhodovat ve společné veřejné soutěži v konkurenci ostatních zemí Evropské unie.
- Připravují se změny právního postavení vysokých škol a výzkumných organizací. Jejich transformace z příspěvkových a rozpočtových organizací na "neziskové organizace" se musí projevit i v pravidlech a způsobu rozdělování institucionálních prostředků na výzkum a vývoj. Tyto prostředky byly dosud definovány zákonem o státní podpoře výzkumu a vývoje jako "financování jiné činnosti příspěvkových a rozpočtových organizací v oblasti výzkumu a vývoje, než je činnost těchto organizací při řešení účelově financovaných projektů výzkumu a vývoje".

Obecně lze stav ve vyspělých zemích, především zemích Evropské unie, a hlavní odlišnosti současného stavu v České republice, popsat následovně (podrobně byly jednotlivé problémy popsány v Zásadách a jejich přílohách). Ve vyspělých zemích je institucionálně podporovaný výzkum nezastupitelnou součástí výzkumné činnosti a navzájem se doplňuje s částí podporovanou účelově na základě veřejné soutěže. Institucionálně je podporován zejména dlouhodobý rozvoj vybraných oborů ve výzkumných organizacích, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. Tento druh výzkumu dále slouží pro zajištění nezbytného zázemí výzkumné práce a zajištění potřebných vazeb např. na výchovu vědeckých pracovníků, dává potřebnou stabilitu výzkumným pracovníkům tam, kde je to možné a účelné (např. u světově uznávaných odborníků) a v neposlední řadě je určen pro financování činnosti velkých experimentálních zařízení. Samotnými vědeckými pracovníky a akademickou obcí a státními orgány i dalšími poskytovateli prostředků je sledováno a předcházeno nežádoucím překryvům

účelově a institucionálně financovaného výzkumu. Institucionální podporu může získat jenom organizace, která obhájila své dosavadní výsledky a záměry do budoucna, resp. u nových organizací záměry a předpoklady pro jejich splnění, před hodnotící komisí složenou z renomovaných odborníků, zástupců státní správy, uživatelů výsledků výzkumu atd.

V České republice je dosud situace výrazně odlišná. Z institucionální podpory výzkumu a vývoje jsou na základě platných předpisů hrazeny i mzdy pracovníků rozpočtových a příspěvkových organizací, řešících účelově podporované projekty vybrané ve veřejné soutěži, jejich režie, atd. Kromě deformace veřejné soutěže (jednotliví účastníci veřejné soutěže nemají stejné právní podmínky - viz Zásady) odčerpává tento způsob financování výzkumu prostředky z jeho institucionální části, takže v České republice prakticky neexistuje čistý institucionálně podporovaný výzkum, který by se obešel bez doplňování prostředků na řešení projektů z účelové podpory výzkumu a vývoje. Výsledkem je smíšený systém, který lze v účelové části (s řadou omezení a výjimek pro rozpočtové a příspěvkové organizace) sice vyhodnotit, ale v institucionální části není věcně co hodnotit - většina prostředků je určena na krytí mezd a provozních nákladů organizací. Negativním důsledkem současného systému je velmi oslabená vazba mezi výsledky a záměry organizací a výší jejich institucionální podpory. V některých resortech tato vazba sice ve zjednodušené podobě existuje, ale vzájemně se výrazně liší; výsledkem je nemožnost srovnání obdobně zaměřených organizací různých resortů, důvodů jejich existence a objektivnosti jejich institucionální podpory. Stávající systém je nekompatibilní se systémem Evropské unie, a proto vláda přijala jako jeden z hlavních principů Zásad kroky vedoucí k urychlené změně současného stavu.

Hlavní rozdíly mezi institucionálním a účelovým financováním lze shrnout do třech bodů:

1. o účelové financování se mohou ve veřejné soutěži ucházet všechny právnické i fyzické osoby; u institucionálního financování nejde o veřejnou soutěž a okruh uchazečů je analogicky EU omezen na právnické osoby, které nebyly založeny či zřízeny za účelem podnikání;
2. u účelového financování jsou v zásadě dvě možnosti - předložený návrh projektu přijmout nebo odmítnout, u institucionálního financování je vrácen k přepracování;
3. u návrhu projektu jde o výzkumnou činnost jednotlivců ev. týmů, naproti tomu u výzkumných záměrů jde o výzkumnou činnost celé organizace; o její hlavní (nosné) směry - to, co jednotlivci a týmy v organizaci spojuje. Pokud takovéto směry neexistují, organizace se nemůže ucházet o institucionální podporu.

Konečným cílem je tedy zvýšení úrovně výzkumu a vývoje v České republice a prvním krokem jsou předkládaná pravidla institucionální podpory, která dosud v České republice chyběla. Navržená pravidla jsou společná pro všechny výzkumné organizace podporované institucionálně s tím, že dávají (jak strukturou podkladů pro hodnocení, tak vlastními pravidly) dostatek možností, jak zohlednit specifika jednotlivých rozpočtových kapitol. Stejně jako v zemích Evropské unie ani v České republice prakticky neexistují organizace zabývající se jenom badatelským nebo jenom cíleným výzkumem; v některých případech ani nelze tyto etapy výzkumné činnosti od sebe odlišit. Proto byl v souladu s legislativou Evropské unie a se Zásadami zpracován návrh, shrnující společná (meziresortní) pravidla pro všechny organizace a orgány. Plnění tohoto a dalších úkolů ze Zásad, návazně na připravovanou transformaci rozpočtových a příspěvkových organizací, na připravovaný zákon o výkonu vlastnických práv a nová rozpočtová pravidla republiky a související právní úpravy je koordinováno s přípravou návrhu nového zákona o výzkumu a vývoji, který by měl vstoupit v platnost v roce 2000.

Zásady jako jeden z hlavních principů, zejména pro oblast badatelského výzkumu a nespécifikovaného výzkumu na vysokých školách stanoví, že cíle výzkumu a jeho věcné zaměření stanovují sami vědečtí pracovníci. Z tohoto principu vychází i způsob přechodu od současného způsobu státní podpory výzkumu a vývoje k navrhovanému. Jednotlivé organizace samy navrhnou, jakou problematiku a s jakými náklady budou řešit z institucionální podpory výzkumu a vývoje, o jakou problematiku se budou ucházet ve veřejné soutěži (ať už ze státního rozpočtu České republiky, např. u Grantové agentury České republiky nebo v 5. rámcovém programu Evropské unie) a kterou problematiku budou řešit z nestátních zdrojů. Úkolem Rady vlády pro výzkum a vývoj, jednotlivých správců rozpočtových kapitol a Ministerstva financí pak při přípravě návrhu rozpočtu bude uvést tyto požadavky do souladu s možnostmi státního rozpočtu tak, aby nedošlo k omezení výzkumu a vývoje nebo ostatních činností zajišťovaných jednotlivými organizacemi.

U vysokých škol nejde, stejně jako ve všech zemích Evropské unie, oddělit část výzkumu od vzdělávání (např. vědecká práce studentů). Tato část výzkumu na vysokých školách (tj. nespécifikovaný výzkum na VŠ) bude hrazena ze státního příspěvku na provoz vysokým školám rozdělovaného normativně. Pouze pro účely statistického výkaznictví bude zpětně sledována, hodnocena a vykazována. V uvedeném systému účelové prostředky na řešení projektů výzkumu a vývoje ("grantů") hodnotí ve veřejné soutěži oborové komise Grantové agentury, resp. rady programů vyhlašovaných jednotlivými resorty, institucionální prostředky na řešení výzkumných záměrů posuzují hodnotící komise a pravidla pro rozdělení prostředků na nespécifikovaný výzkum na vysokých školách stanoví po dohodě s reprezentací vysokých škol Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Jednotlivé vysoké školy budou tedy, analogicky zemím Evropské unie, prostředky využívat různou mírou. Analogický způsob, s vyšší rolí zakladatele, bude platit u resortních výzkumných ústavů, kde rovněž dochází k zajišťování více různých činností. Tento systém zároveň umožní přechod od organizačního pohledu a zdůvodnění výdajů na výzkum a vývoj k funkčnímu (programovému) pohledu, tj. od zdůvodňování výdajů existencí organizací k jejich členění a odůvodnění na základě konkrétní činnosti (záměrů) ve výzkumu a vývoji a

na základě dosažených výsledků. Jedním z pozitivních důsledků tohoto systému bude i vazba mezi výsledky práce a získanými prostředky jak u jednotlivých pracovníků a týmů, tak u celých organizací. Jak již bylo konstatováno v Zásadách, změna systému institucionálního financování a hodnocení organizací nevyvolá zvýšené nároky na státní rozpočet jako celek, ale dojde k významným změnám v struktuře státního rozpočtu za oblast výzkumu a vývoje. Struktura podkladů pro návrh státního rozpočtu na rok 1999 se bude odvíjet od předpokladů změn v rozpočtových pravidlech republiky a předpisech souvisejících na straně jedné a od transformace současných příspěvkových a rozpočtových organizací ve výzkumu a vývoji a vysokých škol na straně druhé. Celkovou výši finančních prostředků na státní podporu výzkumu a vývoje pak určuje bod A.2. Zásad. Při přípravě návrhu státního rozpočtu za oblast výzkumu a vývoje na rok 1999 proto musí jednotliví správci rozpočtových kapitol na základě návrhů organizací zohlednit jak změny v poměru institucionálních a účelových prostředků, tak své nároky na zajištění činnosti hodnotících komisí, které nesmí být vyšší než 1 % objemu institucionálních prostředků daného resortu. Navržený systém a pravidla jsou významným krokem, který v oblasti výzkumu a vývoje v souladu se Zásadami přibližuje systém státní podpory této oblasti legislativě a způsobu financování Evropské unie.

Zvláštní část - zdůvodnění jednotlivých bodů "Pravidel"

I. Úvodní ustanovení

Ad I.1.

Stanoví cíle hodnocení a zároveň i důvody, proč do tohoto procesu (který je na úrovni organizací jednou ze základních součástí výzkumné činnosti) vstupuje stát a jeho orgány. Cíle a věcné zaměření badatelského výzkumu a nespecifikovaného výzkumu na vysokých školách určují vědečtí pracovníci a členové akademické obce, ale ústřední orgány odpovědné za využití prostředků státního rozpočtu musí mít systém, který navržené záměry umožní zhodnotit jak po věcné, tak po finanční stránce.

Ad I.2.

Vymezuje okruh organizací, které se mohou o institucionální podporu ucházet. Na rozdíl od dosavadního stavu, kdy tento okruh byl vymezen příspěvkovými a rozpočtovými organizacemi, je nutné návazně na jejich transformaci okruh vymezit jiným způsobem. Navržené řešení v souladu se stavem v Evropské unii z tohoto okruhu vylučuje organizace založené nebo zřízené za účelem podnikání, které mají možnost ucházet se pouze o účelovou podporu jednotlivých projektů. Zároveň navržené řešení neuzavírá možnost zapojení nově vzniklých organizací, i když je výrazně omezuje podmínkou hodnocení a tím současně i podmínkou již dosažených dlouhodobějších výsledků ve výzkumu a vývoji u jejich pracovníků.

Ad I.3.

Stanovuje podmínky institucionální podpory tak, aby návazně (viz obecná část důvodové zprávy) mohly být převzaty do připravovaného zákona o výzkumu a vývoji. Jsou zde explicitně formulovány podmínky pro poskytování podpory, navíc od předcházejícího bodu je zde podmínka zúčtování vztahů se státním rozpočtem, která opět návazně na transformaci příspěvkových a rozpočtových organizací bude mít velký význam pro efektivní využití státních prostředků.

Ad I.4.

Stanoví, opět návazně na transformaci příspěvkových a rozpočtových organizací, ze které rozpočtové kapitoly jsou institucionální prostředky poskytovány. Přestože u většiny organizací je zdroj prostředků jasný, mohou nastat případy (při vzniku nových organizací atd.), kdy musí být zakotveno, do působnosti kterého ústředního orgánu patří.

Ad I.5.

Řeší otázku konfliktu výše disponibilních zdrojů státního rozpočtu a prostředků požadovaných na řešení výzkumných záměrů. Potřeba změny může vzniknout na straně poskytovatele - úpravy rozpočtu, nebo na straně organizace - změna náročnosti výzkumného záměru. Hranice 10 %, při jejímž překročení musí dojít k věcné změně předkládaného záměru, byla po řadě jednání stanovena tak, aby na jedné straně nedocházelo při malých změnách v objemu disponibilních prostředků k neustálým (a administrativně náročným) změnám a na druhé straně tak, aby v požadovaných prostředcích nebyla již zahrnuta vysoká "rezerva" na tyto změny.

Ad I. 6.

Stanoví odpovědnost za kontrolní činnost.

Ad I. 7.

Odkazuje na příslušné předpisy o statistickém a účetním výkaznictví, které na předkládaný systém musí navazovat a které jsou předmětem plnění bodu III.4. usnesení vlády č. 247/1997 o Zásadách.

Ad 1.8.

Odkazuje na právní předpis vymezující základní definice (výzkum a vývoj, badatelský výzkum, cílený výzkum a vývoj) a v podrobnostech na předpis Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, který je určen pro oblast statistického výkaznictví, ale který ze zřejmých důvodů (mají-li se výdaje ze státního rozpočtu a ze statistického výkaznictví shodovat, musí vycházet ze stejných definic) převzala pro oblast výzkumu a vývoje i Evropská unie.

II. Výzkumný záměr organizace

Ad II.1.

Definuje v souladu se Zásadami výzkumný záměr jak po věcné stránce, tak po stránce finanční (které náklady na jeho řešení v něm musí být uvedeny).

Ad II.2.

Stanovuje základní podmínku pro formulaci výzkumného záměru - soulad se statutem nebo zakládací listinou organizace. Po transformaci příspěvkových a rozpočtových organizací bude statut nebo zakládací listina hlavním právním dokumentem určujícím činnost organizace a předložený výzkumný záměr s ním musí být v souladu. U vysokých škol, vzhledem k předpokládané ztrátě právní subjektivity fakult, řeší problém výrazně odlišného zaměření jednotlivých fakult na straně jedné a odpovědnosti organizace za její činnost na straně druhé.

Ad II.3.

Stanovuje základní podmínku pro existenci účelového i institucionálního financování výzkumu a vývoje jako závazných položek státního rozpočtu (která je standardem Evropské unie), jíž je prokázat odlišnosti institucionálně podporovaného výzkumného záměru a účelově podporovaných projektů výzkumu a vývoje.

Ad II.4.

Vymezuje okruh výsledků výzkumu a vývoje, které je možno uznat za výsledky organizace. Za výsledky organizace se uznávají výsledky dosažené pracovníky, kteří byli v hodnoceném období v organizaci v hlavním pracovním poměru.

III. Podklady pro hodnocení a průběh hodnocení

Ad III.1.

Stanovuje strukturu podkladů pro hodnocení prováděné hodnotícími komisemi. Struktura podkladů, uvedená v příloze č. 1 pravidel, přímo kopíruje strukturu podkladů vybraných zemí Evropské unie. Aby se snížila administrativní náročnost na straně organizací i hodnotících komisí, jsou jako povinné stanoveny pouze první dva body struktury (vlastní výzkumný záměr a dosažené výsledky organizace). Rozhodnutí o závaznosti ostatních podkladů a rozsahu podkladů zasílaných zahraničním oponentům se ponechává na hodnotící komisi, která je určí s přihlédnutím ke specifickým organizace. Dále určuje, které části, pokud se daného záměru resp. organizace týkají, nesmí být opomenuty; jde zejména o uvedení účelově financovaných projektů a ostatních činností podporovaných z příspěvku na činnost organizace. V závěru je určen pětiletý cyklus hodnocení, který je analogický vyspělým zemím.

Ad III.2.

Určuje vazbu podkladů pro hodnocení a pro přípravu návrhu státního rozpočtu. V souladu se Zásadami je zde zvolen úsporný a kontrolovatelný model, kdy písemné podklady jsou určeny pro hodnotící komise. Pro přípravu návrhu rozpočtu, pro kontrolní činnosti a pro zpětnou vazbu informování odborné i laické veřejnosti o využití státních prostředků je navržena forma databází. Bod III.2.a) pouze rozšiřuje již existující a fungující databázi RIP (registr informací o publikacích rozpočtových a příspěvkových organizací výzkumu a vývoje), zřízenou na základě platného zákona o státní podpoře výzkumu a vývoje, o další druhy výstupů institucionálně podporovaného výzkumu a vývoje. Bod III.2.b) zavádí pro oblast institucionálního financování analogii databáze pro účelově podporované projekty výzkumu a vývoje - CEP (centrální evidence projektů výzkumu a vývoje účelově podporovaných ze státního rozpočtu), zřízenou přímo výše uvedeným zákonem. V přílohách č. 2 a 3. jsou uvedeny struktury informací těchto databází. Odpovědnost za správu těchto databází má v souladu se zákonem Rada vlády pro výzkum a vývoj, která je vzhledem k odpovědnosti za přípravu návrhu rozpočtu výzkumu a vývoje i jedním z jejich významných uživatelů.

Ad III.3.

Stanovuje termíny předkládání podkladů pro hodnocení jak od organizace k poskytovateli (bod III.3.a), tak od poskytovatele k Radě (bod III.3.b).

Ad III.4.

Stanovuje tři základní úrovně hodnocení tak, aby byly co nejlépe využity podklady pro jednotlivé úrovně, které se liší svými cíli i kritérii hodnocení. Na úrovni organizace se hodnotí zejména odborné otázky, na úrovni poskytovatele se posuzuje soulad se statutem a adekvátnost požadovaných prostředků. Na úrovni Rady se v souladu se zákonem provádí celkové hodnocení a příprava návrhu státního rozpočtu. Návazně na předchozí body probíhá na prvních dvou úrovních hodnocení v pětiletém cyklu. Na úrovni Rady, vzhledem k vazbě na rozpočet, probíhá hodnocení každoročně.

Ad III.5.

Stanoví pouze základní podmínky pro hodnocení na úrovni organizace (toto hodnocení je především její interní otázkou, do které by státní orgány neměly zasahovat) a způsob jejího financování. Vzhledem k tomu, že jde o součást vědecké práce, jsou a budou náklady na ně hrazeny z institucionálních prostředků na výzkum a vývoj dané organizace.

Ad III.6.

Na rozdíl od předešlé úrovně hodnocení, na úrovni poskytovatele probíhá hodnocení za účasti státních orgánů. Proto jsou upraveny i formální náležitosti protokolu o hodnocení, způsob předkládání Radě (vzhledem k vazbě na rozpočet) a doba uschování, vycházející z pětiletého cyklu hodnocení. Způsob financování je navržen tak, aby

nezvýšil celkové nároky na státní rozpočet; prostředky ve výši do cca 1 % institucionálních prostředků na výzkum a vývoj dané rozpočtové kapitoly budou při přípravě návrhu státního rozpočtu na rok 1999 na úrovni poskytovatelů (správců rozpočtových kapitol) z těchto prostředků vyčleněny (viz návrh usnesení vlády, obecná část důvodové zprávy a přechodná a závěrečná ustanovení). Hodnocení výsledků výzkumu a vývoje pro poskytování institucionálních prostředků jsou resorty podle zákona povinny provádět od r. 1995.

Ad III.7.

Stanoví postup hodnocení na úrovni Rady ve vazbě na ostatní body; vlastní hodnocení je součástí úkolů Rady stanovených zákonem. Kvůli omezení administrativy se navrhuje, aby Rada dostávala pouze podklady pro databáze a protokoly o výsledcích hodnocení. Teprve při nejasnostech má Rada právo vyžádat upřesňující podklady. Způsob financování procesu hodnocení na této úrovni vychází ze statutu Rady.

Ad III.8.

Určuje zvláštní podmínky pro obranný výzkum, zejména v oblasti utajovaných skutečností a u kratšího (dvouletého) cyklu hodnocení daného systémem NATO.

Ad III.9.

Řeší postup při nepřijetí záměru z důvodu nedostatku disponibilních prostředků nebo pro jeho nízkou kvalitu. Zároveň předpokládá, že nebude-li záměr přijat, přijmou se opatření ke změně zaměření, event. i struktury organizace, podle právního vztahu poskytovatele a organizace.

IV. Hodnotící komise poskytovatele

Ad IV.1.

Stanovuje postavení hodnotících komisí jako poradních a odborných orgánů poskytovatele v souladu se Zásadami, analogicky např. radám výzkumných programů. Zároveň určuje rozmezí počtu členů komise tak, aby na jedné straně nemohlo být (např. při absenci několika členů) její rozhodnutí výsledkem názoru jednotlivců a na druhé straně tak, aby komise byly funkční a náklady na jejich činnost odpovídaly významu jednotlivých záměrů.

Ad IV.2.

Stanoví postup při jmenování a odvolání členů komise tak, aby byly omezeny úzce resortní zájmy (bod IV.2.a), aby se posuzování účastnili kromě zástupců poskytovatele a výzkumných organizací i zástupci organizací využívajících výsledky výzkumu (bod IV.2.b) a aby byly společně hodnoceny organizace, zabývající se obdobnou problematikou.

Ad IV.3.

Řeší problém hodnocení těch organizací různých resortů, které mají velmi podobné zaměření (např. ústav Akademie věd - vysoká škola - resortní výzkumný ústav). Podle Zásad a úkolu č. III.3. usnesení vlády k Zásadám má být, stejně jako je tomu ve vyspělých zemích, navržený systém hodnocení meziresortní; obdobné výzkumné záměry organizací musí být posuzovány společně. Součástí písemné dohody poskytovatelů musí být i způsob financování, administrativního a organizačního zajištění komise tak, aby byla schopna plnit své funkce. Různý názor poskytovatelů na nezbytnost meziresortní komise je řešen body IV.6. a V.2.

Ad IV.4.

Určuje orgány, u kterých je členství neslučitelné s členstvím v hodnotící komisi. Jde o Radu (účastí člena Rady na hodnocení výzkumných záměrů několika organizací by mohlo dojít ke křížení zájmů), dále o předsednictvo a členy dozorčí rady Grantové agentury, kteří mají rovněž ze zákona svěřenu odpovědnost za rozdělování a kontrolu účelových prostředků všem subjektům bez ohledu na resortní příslušnost či zájmy. Negativní záznam v trestním rejstříku je standardní podmínkou pro činnost v orgánech, které mají možnost ovlivnit rozdělování veřejných prostředků. Při zpracování materiálu byla zvažována i podmínka negativního lustračního osvědčení, ale toto ustanovení by šlo nad rámec zákona.

Ad IV.5.

Omezuje dobu trvání členství v hodnotící komisi tak, aby byla zajištěna kontinuita její práce v pětiletých cyklech (způsob postupné obměny členů hodnotících komisí upraví jejich statuty s tím, že se předpokládá, analogicky oborovým komisím Grantové agentury ČR a radám programů resortů, postupná obměna části členů těchto hodnotících komisí).

Ad IV.6.

Návazně na bod IV.3. řeší nezbytnou koordinaci ustanovení a složení hodnotících komisí jednotlivých poskytovatelů zejména v případech, kdy zaměření hodnocených výzkumných záměrů bude velmi podobné. Návrh diskutovaný při přípravě materiálu, aby sama Rada zřizovala meziresortní oborové komise, byl odmítnut zejména proto, že by docházelo k zaměňování různých úrovní hodnocení.

Ad IV.7.

Aby se hodnotící komise nestaly pouze formálními orgány, ukládá jejich členům povinnost seznámit se se všemi podklady pro hodnocení a zaujmout k nim písemné stanovisko. Zároveň jde o pojistku proti nadměrným resp. neúčelným administrativním nárokům ze strany komise (která určuje strukturu podkladů pro hodnocení) vůči organizaci.

Ad IV.8.

Standardní ustanovení, které vylučuje účast osobně zainteresovaných osob z hodnotící komise na hodnocení jejich výzkumného záměru.

Ad IV.9.

Stanoví způsob řízení práce komise. Vzhledem k tomu, že jde o poradní a odborný orgán, je navržena volba předsedy, nikoliv jeho jmenování.

Ad IV.10.

Určuje způsob organizačního a administrativního zabezpečení práce komise poskytovatelem, jehož orgánem hodnotící komise je a jejíž činnost je financována z jeho rozpočtové kapitoly.

Ad IV.11.

Stanoví základní podmínky pro rozhodnutí komise tak, aby nemohlo (neúčastí na jednání atd.) dojít z odsouhlasení záměru pouze několika jejími členy. Zároveň řeší situaci, kdy komise opakovaně není schopna dospět k rozhodnutí; v takovém případě jsou poskytovateli předložena obě rovnocenná stanoviska.

Ad IV.12.

Jedním ze základních rysů hodnocení v zemích Evropské unie je povinnost komise vyžádat si posudky oponentů - specialistů na danou problematiku, kteří mohou nejlépe posoudit dosažené výsledky a perspektivnost záměrů. U badatelského výzkumu a u nespecifikovaného výzkumu na vysokých školách je v těchto zemích pravidlem (čím je země menší, tím je pravidlo důslednější), že většina oponentů je ze zahraničí, aby se vyloučily možné osobní či jiné vztahy a úroveň daného záměru srovnala s úrovní světovou. U resortních ústavů tato podmínka není povinná (i když je doporučována), neboť řada problémů je řešena na "státní zakázku" a jejich zveřejňování je buď nežádoucí nebo je zakázáno (např. v obranném výzkumu).

Ad IV.13.

Uvádí jednotlivé body, k nimž se hodnotící komise musí vyjádřit (toto stanovisko je významnou složkou protokolu o hodnocení podle bodu III.). Jde o úplnost požadovaných podkladů (bod IV.13.a), vztah záměru ke statutu nebo zakládací listině nebo jinému dokumentu, kterým je stanoven předmět činnosti organizace (bod IV.13.b), přínos organizace a její srovnání s analogickými organizacemi v ČR i v zahraničí (bod IV.13.c), kvalitu záměru (bod IV.13.d), zajištění záměru a přiměřenost požadovaných prostředků (bod IV.13.e).

Ad IV.14.

Ostatní náležitosti nebytné pro činnost komisí, které nejsou explicitně zakotveny v těchto pravidlech, budou řešeny jejich statuty.

V. Přechodná a závěrečná ustanovení

V přechodných opatřeních je řešeno postupně zahájení procesu hodnocení, které je založeno na třech hlavních principech:

- na existenci přechodného období, které bude trvat nejméně po dobu transformace ROPO ve výzkumu a vývoji (tj. do nabytí platnosti nového zákona o výzkumu a vývoji). V tomto přechodném období vedle sebe budou existovat již transformované organizace (VŠ) a dosud netransformované organizace, kde je institucionálně podporován výzkum a vývoj, a měly by mít v rámci právních možností obou typů organizací stejný přístup k institucionálním prostředkům.
- na resortním přístupu v (a pouze v) přechodném období, jehož nutnost jednak vyplývá z předchozího principu, jednak je dána věcně, technicky i organizačně (Spustit hned meziresortně celý principiálně nový systém, s nímž nemají zkušenosti ani státní správa ani organizace, je prakticky nemožné.). Po přechodném období bude systém hodnocení meziresortní.
- na stanovení vstupních podmínek a načasování tak, aby se rozsah nároků na záměry přibližně shodoval s výší disponibilních institucionálních prostředků. Tento princip vyplývá z podstaty institucionálního financování (nelze organizace hromadně každoročně rušit či zřizovat podle toho jak uspějí při obhájení svých záměrů). Na druhé straně se nesmí jednat o konzervaci stávajícího stavu a ty organizace, které nemají ani výsledky ani opakovaně neobhájí své záměry, nemohou získat institucionální podporu.

Proto byla na základě připomínek přechodná opatření Pravidel doplněna tak, aby umožňovala následující postup:

- a. březen 98 - schválení Pravidel vládou
- b. duben 98 - předložení prvního návrhu rozpočtu VaV na r. 99 resorty (cca v rozsahu institucionálních prostředků r. 98 + inflace + zdůvodněné nároky na zvýšení inst. podpory²)
- c. duben 98 - informace organizací o Pravidlech, zahájení přípravy záměrů v samotných organizacích cca v rozsahu záměrů odpovídajícímu bodu b)
- d. červen 98 - ukončení první etapy přípravy rozpočtu (předložení návrhu Radou); s nejistotami termínů atd. danými volbami
- e. červen 98 - předání výsledků VaV ROPO za r. 97 do RIP ve staré struktuře
- f. červen 98 - předání kontrolních (event. plnicích resp. konverzních pro RIV) programů pro záměry (CEZ) a pro výsledky (RIV)
- g. říjen 98 - ustanovení resortních hodnotících komisí, rozvržení hodnocení u resortů s více než 10 organizacemi do jednotlivých let
- h. listopad 98 - předložení stručných anotací záměrů (CEZ) a doplněných údajů o výsledcích (RIV) Radě
- i. prosinec 98 - seznámení hodnotících komisí s anotacemi záměrů, jejich rozhodnutí o rozsahu podkladů pro hodnocení
- j. březen 99 - předání podkladů organizací hodnotícím komisím (pro hodnocení v r. 99), zahájení hodnocení

k. duben 99 - předložení prvního návrhu rozpočtu VaV na r. 2000 resorty, promítnutí prvních změn do institucionálních prostředků (nepředložené záměry, chybějící výsledky, atd.).
Výhodou navrženého řešení je i možnost (v případě potřeby) upravit postup hodnocení podle získaných zkušeností a časového průběhu hodnocení.